

זכני לגדל

הרב אשר יהיאל קסל

רב כפר הנוער זוהרים וראש ביהמ"ד 'משנת אבות'
 לשאלות והרצאות: kasel@kfar-zoharim.org.il

דרך האמצע

סיפורו. אוריאל גדל בביתם ללא הקפדה יתרה, ההפק הוא הנכון: הוריו של אוריאל מגדלים את ילדיהם בנוחות, משתדלים מאוד להבין אל ליבם ולא להכביד עליהם את עולם. אולם ככול שאוריאל גדל, הוא למד לנצל את טוב ליבם ואופיים הטוב של הוריו, עד שהתגלגל הגלגל ומשום מעשיו הוריו הפכו את עורם והחלו לייסרו בקשות.

הם החלו להגביל את יציאותיו ואת הליכותיו, העירו לו על הדברים שלא היו ראויים לטעמם ואוריאל כאילו נענה לאתגר ואתגר את הוריו יותר ויותר, כך שככול שגדל העונש, גדלה ההתנהגות המחפירה של אוריאל, עד למעשים החמורים שתוארו בדו"ח. ההורים ישבו חסרי אונים, הם ניסו בטוב וברע ולא עלתה בידם. כעת, כל רצונם היה שאנחנו נקבל את אוריאל, כדי שלא יינזק מעצמו בשל כך שהוא הולך מדחי לדחי.

אחרי חששות מרובים והתחבטויות רבות החליטו חברי הצוות לקבל את אוריאל לכפר. למרבה הפלא אוריאל התגלה כנער נעים הליכות ממושמע, לא התגלגל כמעט שום חריגה אצל אוריאל בהתנהגות אלא ההיפך, הוא היה ממושמע וצייתן שעשה כול מה שהתבקש ממנו או בקיצור: ההר הוליד עכבר. לא אגזים אם אומר שההר הוליד כלום ואפילו עכבר לא היה כאן.

בכל פעם שצוות הכפר שמע את שבחו של אוריאל, הם חשו בתחושת אי נוחות, תוך שהם אומרים לעצמם: אם זה כל כך טוב, מי ידע איפה זה יתפוצץ, מי ידע היכן יתגלה אותו אוריאל מהדו"חות, אבל חלפו שנתיים ואוריאל מתקדם בכל קנה מידה, חוץ מענייני המשמעת שבהם לא חלה שום התקדמות שכן מה שהיה הוא שיהיה, התנהגות למופת. ההורים היו אסירי תודה, אבל אני הרגשתי סוג של החמצה, הרי לא עשינו דבר למענו ואם כך מה היה מחולל השינוי?!

את הסוד הגדול גילה לי אוריאל מבלי משים לב, ככה בשיחת מסדרון או יותר נכון בשיחת שביל, כאשר באנו האחד לקראת השני ואני שאלתי לשלומי ואיך הוא מרגיש ומה נשמע בבית. על כול השאלות ענה לי אוריאל בתשובה השגרתית 'ברוך השם, הכול טוב', לא עזבתי אותו, החלטתי להקשות עליו ושאלתי אותו איך הקשר עם ההורים ואוריאל השיב 'הכל בסדר' ותו לא.

'תגיד' שאלתי את אוריאל, 'מה קשה לך בבית? מה מציק לך שם?!' ואוריאל נפתח. 'הרב, אני אגיד לך את האמת. הבעיה אצל ההורים שלי היא, שאו שהם אדישים, או שהם בהיסטריה. אין להם דרך אמצעי.'

השיחה בינינו נמשכה, אבל ההמשך כבר לא רלוונטי לנידון דידן. חינוך זה לא מלחמה, חינוך לא בא בהתקפות ומצד שני חינוך גם לא נעשה בוויטוריום. החינוך האמיתי נעשה בשביל האמצע, כשהבן יודע מה נדרש ממנו ואני לא נענה לאתגר שהוא מבקש ממני לתת לו תשומת לב שלילית, או לרדת לרמתו ולשחק איתו בהורדת ידיים. חינוך טוב הוא כשאני מבין שהוא ילד טוב וחכם, ואם כך הוא יודע מה לעשות, ואני לא צריך לחזור ולשנן באוזניו פעם אחר פעם את הדרישות, כשמאידך אני גם נותן לו ללמוד מהחיים שיש תוצאות טבעיות וכאשר לא לומדים, נכשלים במבחן. כאשר עושים שטויות, יש מערכת חוק שמענישה אותך ואנחנו כהורים לא נרפד להם את החיים. רק ככה הם ילמדו שיש תוצאה טבעית למעשיהם, רק כך הם יגדלו לילדים שאחראים למעשיהם.

משמעת היא מלאכה קשה. הורים רבים היו משלמים את כל הונם כדי להשיג משמעת אצל ילדיהם, שלעיתים גדלים פרא כשהם לא משיגים שליטה.

בציבור הכללי הדברים קורים ברמות הגבוהות, אבל גם אצלנו אט אט השפעת התרבות המערבית נכנסת ומשפיעה עוד ועוד על אורחות חייו. התוצאה של התרבות הזו הפכה את הילדים שלנו לגיבורי על, הינה שכאשר הם סוררים, אנחנו מאבדים עליהם שליטה.

המדהים ביותר הוא כי שכמה שאנחנו באים לקראת הילדים ומבינים אותם כביכול, כך הם הולכים בכיוון ההפוך, אבל מאידך הורים קפדניים שמענישים ומשמיעים את קולם ברמה, זוכים גם הם לילדים פורקי עול, שעושים ככול העולה על ליבם, כך שאוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי. אם נהיה נחמדים ונכנע לצרכים של הילדים שלנו, הם יגדלו ילדים מפונקים שאי אפשר להגיד להם מה לעשות ואנחנו נהפוך למשועבדים להם, לעומת זאת, אם נטיל בהם מורא גם אז הם יפנו לנו עורף, יסירו את עולנו מעל צווארם ויבחרו ללכת לרעות בשדות זרים.

מאלו ומאלו כפר זוהרים מתמלא בתלמידים, ורבים נוקשים על דלתותיו. כן, כן. מאותם הורים שהם רגישים ודואגים לילדיהם בבחינת נשים רחמניות בישלו את בשר ילדיהם, וכן גם מאותם הורים קפדניים שלא מוותרים לילדיהם על קוצו של יוד ומטילים אימה בביתם כדי שיתקיים רצונם. אמנם ייתכן שילדי האחרונים הינם רובם של תלמידי הכפר, אבל לצערנו גם מהראשונים לא חסרים נערים שמתגלגלים לאשפתות.

לאילו ואלו, אני מבקש לספר את סיפורו של אוריאל, סיפור שיש בו מזה ומזה, ויש בו תיקון שיתווה את הדרך.

את אוריאל קיבלנו לכפר בלב כבוד וחששות גדולים, לא כי אוריאל לא היה מתאים לכפר, אלא בגלל הרקורד הגדול שהוא נשא על שכמו, כמו תיקים במשטרה על עבירות רכוש ואלימות. עד כדי כך הגיע המצב, שכבר בקריאת הדוחות, הצוות הפסיכוסוציאלי ביקש לדחות את בקשתו של אוריאל להיכנס לכפר הואיל ולדעתם, מהחומר העולה מהדו"חות, אוריאל סובל מהפרעת התנהגות ומאחר והכפר אינו מקום לעיצוב התנהגות, יחוה אוריאל סוג של כישלון נוסף.

אלא שעמדה לו הזכות לאוריאל שהוריו שהם משפחה מכובדת מאוד, ולא עוד אלא שהייתה משפחה הקשורה בקרבת משפחה לאחד מהעובדים בכפר. אי לכך ובהתאם לזאת, הוחלט שלא לדחות את בקשתו של אוריאל על הסף, ולזמנו לוועדת קליטה על מנת לתת לו הזדמנות נוספת אולי ישתנה דינו, כי הרי אינה דומה ראייה לשמיעה כל שכן לקריאת דו"חות.

למרבה הפלא האריה הגדול שהצטייר מהדו"חות התגלה ככבש קטן ועדין, כמעט בקיבולת לראות איזה שהוא תעודת זיהוי כדי לחבר בין אוריאל שהופיע בדו"חות לבין אוריאל שהיה בחדר. אם מהדו"חות המדוברים הוא הצטייר כאלים ואגרסיבי, בחדר לפנינו ישב נער ביישן, נחמד ועדין. הצוות שישב מסביב לשולחן, נפעם מההבדל בין אוריאל של הדו"חות ואוריאל שפגשו ובשל כך ביקשו להבין מה גרם לנער נחמד שכזה להגיע למקום נמוך שכזה. הוריו של אוריאל - הורים חכמים ואינטלקטואלים - סיפרו לנו את